DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION

Den fornyede uro på de internationale valutamarker, der opstod i juni måned, har været den mest bemærkelsesværdige begivenhed for dansk økonomi i de forløbne tre måneder. Efter valutauroen i foråret 1971 blev der ved valutakonferencen i Washington i december måned 1971 fastlagt et nyt sæt pariteter, som valutafondmedlemslandene skulle søge at fastholde. De indtil da gældende bestemmelser tillod udsving inden for 1 procent på hver side af paritetskurserne. Efter Washingtonaftalerne udvidedes bredden fra 1 til 2 1/4 procent på hver side af paritetskurserne, d. v. s. til en maksimal kursforskel på 9 procent.

EF-landene traf imidlertid på et senere tidspunkt beslutning om, at der fra den 24. april 1972 ikke skulle kunne tillades større kursudsving mellem EF's valutaer end svarende til 2 1/4 procent. Fra den 1. maj 1972 tilsluttede Nationalbanken sig dette valutakurssamarbejde. De højest tilladelige kursudsving mellem kronen og EF-valutaerne var herefter begrænset til halvdelen af, hvad der tidligere var muligt, d. v. s. 2 1/4 procent på hver side af middelkurserne mod før 4 1/2 procent.

Efter et forholdsvis kort men heftigt pres på pundet besluttede den engelske regering imidlertid i slutningen af juni måned at opgive paritetskursen og i stedet lade pundkursen flyde, d. v. s. bestemme af efterspørgsel og udbud efter sterling. For Danmarks vedkommende medførte det engelske skridt, at regeringen og Nationalbanken traf beslutning om, at opgive den snævre EF-båndbredde og vende tilbage til de regler for kursudsving som blev aftalt ved mødet i Washington i december 1971.

UDENRIGSHANDEL OG BETALINGSBALANCE

Den samlede indførsel har i årets fem første måneder andraget godt 14 milliarder kroner, hvilket er stort set uændret i forhold de samme måneder i 1971. For udførslens vedkommende er der derimod tale om en vækst fra 10.575 mill. kr. i 1971 til 12.303 mill. kr. for perioden januar maj 1972.

Dette er således ensbetydende med, at handelsbalanceunderskuddet i årets fem første måneder er næsten halveret i forhold til året før. Mens indførslen har været stort set uændret, har der været tale om en opgang i den samlede eksport på 16,3 procent mod 8,4 procent i den tilsvarende

Handelsbalancen

	Indførsel		Udførsel		Merindførsel	
	1971	1972	1971	1972	1971	1972
	mill. kr.					
Januar	2399	2577	1820	2307	579	270
Februar	2575	2821	1969	2403	605	418
Marts	3492	3066	2332	2565	1159	501
April	2471	2605	2098	2343	373	262
Maj	3003	2564	2356	2687	646	177
Juni	3241		2397		843	
Juli	2487		1879		609	
August	2581		2292		289	
September	2809		2298		512	
Oktober	2886		2485		401	
November	2981		2362		619	
December	3075		2426		646	
I alt	34000		26714		7281	

periode i 1971. For importens vedkommende kan der konstateres en betydelig nedgang for så vidt angår transportmidler, maskiner og brændselsstoffer, hvorimod varer til direkte anvendelse i byerhvervene er steget.

Eksporten af animalske landbrugsprodukter er i perioden januar-maj steget fra 1933 mill. kr. til 2121 mill. kr. i 1972 eller en stigning på 188 mill. kr. Også eksporten af vegetabilske landbrugsprodukter er steget med et næsten tilsvarende beløb. Eksporten af kød og mælkekonserves er gået op med godt 100 mill. kr. til 860 mill. kr.

Eksporten af industriprodukter udgjorde i tidsrummet januar-maj godt 8 miliarder kroner, hvilket er knapt 1100 mill. kr. mere end i den tilsvarende periode i 1971. Eksporten af maskiner og instrumenter er gået op med 375 mill. kr. Også eksporten af fisk og pelsskind har vist en betydelig stigning.

PENGE OG KREDITFORHOLDENE

Likviditetsopsugningen over statsfinanserne blev i årets første kvartal en hel del mindre end forudset. Årsagen hertil er først og fremmest at finde i mindre restindbetalinger af skat end tidligere antaget. I april kvartal sker der sædvanligvis likviditetsudpumpning fra statsfinanserne. Der udbetales således betydelige refusioner til kommunerne ikke mindst i kvartalets to første måneder.

Den forholdsvis rigelige likviditet i pengeinstitutterne i årets første halv-

Nettotilgang af børsnoterede obligationer

	1969	1970	1971	1972
Januar	949	485	470	680
Februar	1208	886	1105	1318
Marts	1540	917	1450	1689
April	1101	883	1568	1296
Maj	864	759	1071	1574
Juni	873	1292	1440	
Juli	817	982	999	
August	769	1055	1215	
September	918	930	1077	
Oktober	855	963	1138	
November	1047	868	1203	
December	835	744	1295	
Hele året	11776	10764	14031	

del førte til betydelige opkøb af obligationer fra banker og sparekasser med et heraf følgende fald i den lange rente. Nationalbanken supplerede derfor i begyndelsen af maj måned sine 3-måneders indlånsbeviser med nye 6- og 9-måneders indlånsbeviser, som banker og sparekasser kan erhverve i Nationalbanken. De nye indlånsbeviser er ikke belånbare, men kan til enhver tid tilbagesælges til Nationalbanken før forfaldsdagen mod en rentedekort. Nationalbanken begyndte salget af de nye og længerevarende indlånsbeviser i maj måned. Renten er indtil videre fastsat til 6¾ procent p. a. for 6-måneders beviser og 7 ½ procent for 9-måneders beviser. Den effektive rente andrager efter den fulde løbetid på 6 og 9 måneder henholdsvis 7 ¼ og 9 procent p. a. Nationalbanken har givet udtryk for, at der med disse indlånsbeviser er skabt et instrument, der er mere fleksibelt i likviditetsudjævnende øjemed end de hidtidige 3-måneders indlånsbeviser. Som følge af tilbagekøbsregelen skulle pengeinstitutterne i højere grad end hidtil have mulighed for at tilpasse deres likviditet til den aktuelle situation, som er vanskelig på forhånd at fastlægge, eftersom mange faktorer øver indflydelse på pengeinstitutternes likviditetsstilling.

Fra den 28. juni forhøjede Danmarks Nationalbank samtidig sin diskonto til 8 procent.

Den forholdsvis rigelige likviditet, som har præget banksystemet i årets 5 første måneder, synes imidlertid ifølge de større bankers balance i nogen grad at være mindsket ved udgangen af juni måned.

I maj måned steg indlånene i forretningsbankerne med 380 mill. kr., mens udlånene gik i vejret med 266 mill. kr. De tilsvarende tal for samme måned året før var henholdsvis 104 mill. kr. og 59 mill. kr. I perioden

juni 1971 til maj 1972 er bankernes indlån vokset med 4,1 milliard kroner og udlånene med 1,3 milliard kroner svarende til en procentvis stigning på henholdsvis 12,3 og 4 procent. I den tilsvarende periode året før var stigningsprocenterne henholdsvis 3,7 og 5,4. Indlånene i de større sparekasser steg i maj måned med 178 mill. kr. og udlånene med 304 mill. kr. I den forløbne 12 måneders periode er de større sparekassers ind- og udlån vokset henholdsvis med 2,0 milliarder kr. og 1,3 milliarder kroner. Ved udgangen af april måned var forretningsbankernes likviditet stort set svarende til likviditetsstillingen i april måned 1971. Den primære pengeforsyning på 8,7 milliarder kroner ultimo april måned svarer til situationen i samme måned året før. Ved udgangen af april måned udgjorde den sekundære pengeforsyning 63,5 milliarder kroner, hvilket er godt 6 milliarder kroner mere end på samme tidspunkt i 1971.

Nettotilgangen af børsnoterede obligationer var i maj måned 1574 mill. kr. eller næsten 50 procent mere end i maj måned 1971, der igen var omkring 50 procent højere end maj 1970. I årets fem første måneder har den samlede nettotilgang af børsnoterede obligationer til pålydende værdi andraget omkring 6,5 milliarder kroner. Omregnet til markedsværdi drejer det sig om et beløb af størrelsesordenen 4,8 milliarder kroner.

Nationalbankens nettokøb af obligationer har været meget behersket i 1972. Bankens beholdning var ved udgangen af juni måned på 8,2 milliarder kroner, hvilket kun er ca. 400 mill. kr. mere end på samme tidspunkt i 1971. Derimod har forretningsbanker og større sparekasser været betydeligt større aftagere i 1972. Disse har således i årets fem første måneder aftaget obligationer for omkring 1 milliard kroner. ATP og den sociale pensionsfond tegner sig for køb på omkring en halv milliard kroner i det samme tidsrum.

Der må fortsat forventes et betydeligt udbud af obligationer i den kommende tid. Tinglysningen af pantebreve fra realkreditinstitutterne har således været i hastig vækst i de seneste måneder. Alene i maj måned tinglyste realkreditinstitutterne pantebreve for omkring 1400 mill. kr., hvilket er ca. 600 mill. kr. mere end i samme måned året før. Der er sammenlagt i årets fem første måneder tinglyst pantebreve for omkring 7 milliarder kroner, hvilket er ca. 700 mill. kr. mere end året før.

Ved udgangen af juni måned udgjorde Danmarks internationale likviditet 5,1 milliard kroner mod 3,2 milliarder kroner ultimo juni måned 1971. I forhold til maj måned er der tale om et fald på omkring 370 mill. kr.

PRISER, FORBRUG OG INVESTERING

Der er en hel del der tyder på, at forudsigelserne om en accelererende opgang i efterspørgslen i slutningen af 1972 faktisk vil komme til at finde

sted. Det senest foreliggende detailomsætningsindeks, der vedrører maj måned, viser en stigning i den samlede detailomsætning på omkring 13 procent i forhold til maj måned 1971. Det deflaterede og sæsonkorrigerede detailomsætningsindeks viser for maj måned en mængdemæssig stigning i omsætningen på godt og vel 5 procent. Især gruppen andre forbrugsvarer har vist kraftig forbrugsstigning. Fra april måned til maj måned var der dog, når hensyn tages til udviklingen i priser og sæson, tale om et uændret mængdemæssigt privat forbrug. I samme retning tyder bilsalget. I juni måned indtraf der et hop i indregistreringen af nye personbiler. Der indregistreredes 10.600 nye personbiler, hvilket er omkring 13 procent mere end i maj måned og næsten 4 procent mere end i samme måned i 1971. For året som helhed ligger bilsalget dog forsat betydeligt under sidste års niveau, nemlig med omkring 8000 færre.

Prisudviklingen har været forholdsvis kraftig i de seneste måneder. Efter at månedsprisindekset i marts var gået op med 0,9 point, indtraf der i april en yderligere stigning på 0,7 point. Månedsprisindekset for maj gik i vejret med 1,4 point, hvoraf halvdelen skyldtes den halvårlige regulering af boligposten på grundlag af huslejeudviklingen fra oktober 1971 til april 1972. Desuden er der i dette månedsprisindeks foretaget regulering af en række ferieudgifter på grundlag af priserne for sommersæsonen 1972. Disse forhøjelser har medført en stigning i indekset på godt 0,2 point. Den øvrige stigning på 0,5 point skyldes for halvdelens vedkommende prisstigninger for føde- og drikkevarer.

Indeks for detailomsætningen

	Værdiindeks		Værdiindeks sæsonkorrigeret		Mængdeindeks sæsonkorrigeret	
	1971	1972	1971	1972	1971	1972
	1968 gnstl. = 100					
Januar	121	128	125	136	113	115
Februar	109	122	128	138	116	119
Marts	120	141	128	144	116	123
April	131	135	132	144	119	122
Maj	131	148	130	145	116	122
Juni	128		132		117	
Juli	137		132		117	
August	131		134		118	
September	132		140		122	
Oktober	140		140		122	
November	133		137		119	
December	183		134		115	

Prisindeks

	Råvare-prisindeks	Engros-prisindeks	Forbrugerprisindeks		Måneds-prisindeks	
	1972	1972	1971	1972	1971	1972
	1971 = 100	1968 = 100	1964 = 100		jan. 1971 = 100	
Januar	96	118	149,7	158,5	100,0	106,4
Februar	96	119	149,7	159,2	100,0	106,8
Marts	97	120	149,8	160,3	100,1	107,7
April	96	121	151,3	161,4	101,2	108,4
Maj	96	121	153,7	163,0	103,1	109,8
Juni	96	124	154,2	164,1	103,4	110,6
Juli			154,4		103,5	
August			155,0		104,0	
September			156,1		104,8	
Oktober			156,8		105,2	
November			157,9		106,0	
December			158,3		106,3	

Månedsprisindekset for juni er opgjort til 110,6, hvilket er ensbetydende med en stigning på 0,8 point i forhold til maj måned. Omtrent hele stigningen, nemlig 0,7 point, kan henføres til gruppen fødevarer. Blandt fødevarerne er det især den kraftige prisstigning for kød og kødvarer, som er slået igennem, samt udviklingen i de sæsonudjævnede priser for kartofler, grøntsager og frugt.

Forbrugerprisindekset for juni er opgjort til 164,1, hvilket svarer til en stigning på 1,1 point i forhold til måneden før. I maj måned steg forbrugerprisindekset med 1,6 point. Prisstigningerne på okse- og kalvekød samt priserne på kartofler er ligeledes årsagen til opgangen i engrosprisindekset med 3 point i forhold til maj måned. Derimod har udviklingen i råvareprisindekset i de seneste måneder været meget stabil.

Opgørelsen over boligbyggeriet i de større boligområder for maj måned viser, at der var omkring 2000 flere lejligheder under opførelse i denne måned i 1972 end året før. I alt var knap 35.000 lejligheder under opførelse. Målt i forhold til året før er der en betydelig stigning i antallet af påbegyndelser fra 2685 til 3549 lejligheder. Så godt som hele væksten kan henføres til gruppen enfamiliehuse, hvoraf der i maj måned 1972 var 13.236 lejligheder under opførelse mod 11.359 året før. Antallet af fuldførte parcelhuse i dette område var i maj måned 1335 mod godt 1000 i 1971. I maj måned påbegyndtes der godt 1900 nye lejligheder i parcelhuse mod ca. 1550 i maj måned 1971.

PRODUKTION OG BESKÆFTIGELSE

Den gennemsnitlige ledighed efter de ugentlige opgørelser blev i juni måned 2,1 mod 2,0 procent i juni måned 1971. Dette svarer til, at der i gennemsnit i denne måned var 16.800 ledige mod 16.000 sidste år. I forhold til maj måned i år er der tale om en nedgang fra 3,4 procent til 2,1 procent ledige.

Statistikken fra den offentlige arbejdsformidling over antallet af pladser, der ved de enkelte måneders udgang stod ubesatte, viser en betydelig stigning gennem de seneste måneder i forhold til året før. Ved udgangen af maj måned var der således anmeldt at være 6394 ledige stillinger mod 5384 eller knap 1000 færre end i maj måned 1971. I de første måneder af 1972 var antallet af ledige stillinger lavere end i de første måneder af 1971. Særlig inden for bygge- og anlægsvirksomhed er antallet af ledige stillinger i år betydelig større end sidste år. Tilsvarende viser antallet af nyanmeldte ledige pladser en betydelig vækst. I maj nyanmeldtes 27.756 ledige pladser mod kun 23.300 ledige pladser i den samme måned 1971.

Statistikken over antallet af beskæftigede arbejdere inden for bygge- og anlægsvirksomhed viser, at der medio januar kvartal 1972 var beskæftiget omtrent det samme antal som i dette kvartal i 1970, men omkring 9000 færre end i januar kvartal 1971.

Antallet af beskæftigede arbejdere i industrien var i april måned stort set uændret i forhold til den foregående måned. Målt i forhold til den samme måned året før var der derimod tale om et fald på omkring

Industriens beskæftigelse og løn

	Antal ansatte		Beskæftigelsesindeks		Lønsumsindeks		Timelønsindeks	
	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1971	1972
	1000 prs.							
Januar	414,1	400,4	99,7	90,8	105,2	109,9	105,5	121,0
Februar	413,3	402,4	100,7	95,7	106,7	116,5	106,0	121,7
Marts	412,7	403,0	99,7	98,3	109,3	123,5	109,5	125,6
April	409,7	402,9	102,0	99,4	116,6	127,1	114,3	127,9
Maj	409,8		100,8		115,7		114,8	
Juni	414,6		100,3		115,1		114,7	
Juli	409,6		67,9		80,3		118,3	
August	407,6		94,1		108,8		115,7	
September ...	407,0		99,1		117,7		118,8	
Oktober	405,0		98,5		118,0		119,9	
November ...	403,0		97,2		117,1		120,4	
December ...	397,5		86,4		106,6		123,4	

5000 personer. Næsten hele beskæftigelsestilbagegangen ligger inden for jern- og metalindustrien. Antallet af funktionærer beskæftiget i industrien var i april måned 1972 104.200 personer, hvilket er stort set uændret i forhold til april måned året før. Industriens samlede beskæftigelse er herefter i april opgjort til 402.900 personer eller en tilbagegang på 1,7 procent i forhold til året før.

Beskæftigelsesindekset, som beregnes på grundlag af udførte arbejdstimer af industriens arbejdere, er for april 1972 beregnet til 99,4, hvilket i forhold til året før svarer til en nedgang på 2 1/2 procent. Indekset for den samlede lønsum steg i spril måned med 9 procent i forhold til året før. Timelønsindekset for industriens arbejdere er for april måned beregnet til 127,9, hvilket svarer til en stigning på 11,9 procent i forhold til samme tidspunkt sidste år. Opgangen i timelønsindekset har været særlig udtalt inden for transportmiddelindustri og tekstilindustri samt papir- og grafisk industri.

KONJUNKTURBAROMETERET

Efter at industriens meget pessimistiske forventninger til januar kvartal viste sig ikke at holde stik, var forventningerne om udviklingen i april kvartal i følge konjunkturbarometeret tydelig stemt i vejret. Forventningerne til april kvartal pegede i retning af en ret kraftig stigning i produktionen med en omtrent uændret beskæftigelse, ligesom der blev stillet store forventninger til ordreindgangen især fra eksportmarkederne.

Den nu foreliggende undersøgelse viser, at produktionen som ventet steg forholdsvis kraftigt. 32 procent af virksomhederne havde i april kvartal en større produktion end i januar kvartal mod forventet kun 29 procent. Forventningerne om en stort set uændret beskæftigelse holdt ikke stik. 26 procent af virksomhederne havde i årets andet kvartal et større antal beskæftigede arbejdere end ved udgangen af kvartalet, mod forventet 12 procent. Ordreindgangen fra såvel hjemmemarkedet som eksportmarkedet viste sig ligeledes at blive større end forventningerne. Dette gælder ikke mindst for eksportmarkedernes vedkommende, hvor 39 procent af industrien fik en større ordreindgang i forhold til kvartalet før. Både færdigvare- og råvarelagrene er blevet reduceret. De løbende investeringer udviste et svagt fald, men i løbet af kvartalet er investeringsplanerne blevet ændret i opadgående retning. Danmarks Statistik anfører, at fremgangen først og fremmest har kunnet konstateres inden for papirvareindustri, møbelindustri og træindustri, hvorimod der har været en mindre tilbagegang inden for grafisk industri, tobaksindustri, tekstilindustri og transportmiddelindustri.

29 procent af virksomhederne har anført at de manglede arbejdskraft

Konjunkturbarometer. Hele industrien

	Faktisk forløb i april kvartal 1972 i forhold til januar kvartal 1972			Forventet forløb i juli kvartal 1972 i forhold til april kvartal 1972		
	mindre	omtrent uændret	større	mindre	omtrent uændret	større
	Pct.					
Produktion	12(10)	56(61)	32(29)	14	65	21
Antal beskæftigede arbejdere, ultimo kvartalet	11(11)	63(77)	26(12)	9	75	16
Ordreindgang fra hjemmemarked	18(11)	49(60)	33(29)	11	62	27
Ordreindgang fra eksportmarked	15(9)	46(65)	39(26)	17	60	23
Færdigvarelagre, ultimo kvartalet	25(22)	62(60)	13(18)	24	67	9
Råvarelagre, ultimo kvartalet	19(22)	68(72)	13(6)	13	79	8
Samlede løbende investeringer	10(9)	82(79)	8(12)	8	80	12
Investeringsplaner, ændret i kvartalet ...	5 .	86 .	9 .	.	.	.

Anm. Produktion, ordreindgang og lagre er vurderet i varemængder eller som værdi i uforandrede priser. Der er set bort fra normale sæsonbestemte ændringer.

Tallene i parentes angiver forventningerne for april kvartal, således som de fremgik af forrige konjunkturbarometerundersøgelse.

ved udgangen af andet kvartal. Ved udgangen af januar kvartal havde kun 12 procent af industrien mangel på arbejdskraft.

For så vidt angår forventningerne til juli kvartal, går disse fortsat i retning af en stigende produktion, stigende beskæftigelse og ordreindgang. 21 procent af industrien venter at få en større produktion end i april kvartal, og 16 procent forventer en større beskæftigelse ved udgangen af juli kvartal. Henholdsvis 27 procent og 23 procent forventer større ordreindgang fra hjemmemarked og eksportmarked. Såvel færdigvarelagre som råvarelagrene forventes ultimo kvartalet at være mindre. De samlede løbende investeringer ventes ligeledes at være større end i juli kvartal. Fremgangen forventes at finde sted inden for de fleste industrigrupper, især fremhæves dog møbelindustri og elektroindustri. Tilbagegang ventes særlig inden for den kemiske industri, drikkevareindustri og grafisk industri.

Konjunkturbarometeret for bygge- og anlægsvirksomhed pegede for april kvartal i retning af en betydelig stigning i beskæftigelsen og i antallet af

Konjunkturbarometer. Bygge- og anlægsvirksomhed

	Faktisk forløb			Forventet forløb		
	April kvt. 1972 i forhold til jan. kvt. 1972			Juli kvt. 1972 i forhold til april kvt. 1972		
	mindre	omtrent uændret	større	mindre	omtrent uændret	større
	Pct.					
Udførte bygge- og anlægsarbejder	16(17)	47(49)	37(34)	14	59	27
Beskæftigelse i alt (ultimo)	21(18)	46(50)	33(32)	15	63	22
Heraf ved:						
Nybyggeri	24(22)	39(41)	37(37)	17	55	28
Reparation og vedligeholdelse	18(16)	58(61)	24(23)	12	74	14
Anlægsarbejder	13(7)	49(59)	38(34)	13	72	15
Ordrebehandling (ultimo)	26(21)	40(51)	34(28)	23	53	24

Anm. Udførte arbejder og ordrebeholdning er vurderet som værdi i uforandrede priser.

Tallene i parentes angiver det forventede forløb, således som det fremgik af indberetningerne i begyndelsen af april.

bygge- og anlægsarbejder. Udviklingen viser at forventningerne faktisk er blevet indfriet. Forventningerne til tredie kvartal går i retning af en fortsat stigning i produktion og beskæftigelse, men i et mindre kraftigt tempo end stigningen fra første til andet kvartal. Pr. 1. juli angav 27 procent af virksomhederne inden for bygge- og anlægssektoren, at de manglede arbejdskraft. Pr. 1. april var tallet kun 12 procent.

27. 7. 1972
P. M.